

ДИЗАЙН

УДК 72.012.8

Роксоляна **Квасниця**

старший викладач кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0001-7488-672>

Особливості формування сценографії презентації модних інновацій

Анотація. Автор розглядає сценографію як одну із основних складових формування презентаційного простору для модного дефіле – як форму монументально-декоративного мистецтва, мистецтва аранжування, результат колективної діяльності, заснованої на спільній роботі дизайнерів, художників і технічних груп. Декоративне оформлення середовища сприяє розкриттю основної теми колекції, концепції в цілому, надає видовищу певну форму, посилює вплив показу на глядачів, визначає стиль видовища. Виявлено відмінності між декораціями для модних показів і театральними та кінематографічними декораціями. Сформовано принципи, за якими створюються декорації для модних показів. Розглянуто основні типи декорацій для відкритої і закритої локації: інтер'єрні, ландшафтні, спеціальні та проєкційні в контексті дизайну презентаційних просторів.

Ключові слова: сценографія, демонстраційний простір, декорації, показ модних колекцій.

Постановка проблеми. Сучасний модний показ – це колаборація дефіле і театру, це шоу, видовище, перформанс, а отже, проєкування демонстраційного простору повинно підпорядковуватися певним правилам подіумного проєкування і декоративно-прикладного оформлення простору. Саме тому актуальним постає дослідження особливостей формування сценографії, а саме – розгляд дизайнерської діяльно-

сті, пов'язаної з декоративним оформленням модних шоу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія модної індустрії достатньо досліджена в науковій літературі, але ґрунтовних розвідок у галузі сценографії, декоративного оформлення демонстраційних просторів, не так багато. Різні аспекти моди досліджено в працях Л. П. Дихнич [10], Ю. Г. Легенького [12,13], М. Т. Мельник [16], З. О. Тканко [27], Л. П. Ткаченко [26]. У дослідженнях В. В. Гурдіної розглянуто взаємовплив сцени та подіуму [7], а в статті Л. М. Білякович, Т. С. Вовченко простежено проникнення театру у світ модних показів [5]. Багато дослідників присвячували свої теми сценографії, історії театральньо-декоративного мистецтва, декораціям у кіно: В. І. Проскуряков [19], С. Т. Триколенко [28], М. А. Френкель [31], А. А. Михайлова [14], М. Н. Пожарська, Г. Аристарко [1], В. І. Проскуряков, Д. Р. Ярема у своїх працях більш глибоко розкривають визначення сценографії як складової формування монументально-декоративного мистецтва інтер'єру і як засобу формування в ньому просторів театральної дії [20]. Монографія В. Й. Березкіна «Мистецтво сценографії світового театру. Від витоків до середини ХХ ст.» – це глибоке дослідження історії театральної декорації від зародження до сучасності [4]. Г. Мохсин у статті «Павільйон і декорація як кінопростір» досліджує еволюцію створення декорацій в павільйоні кіностудій [18].

Невирішена частина загальної проблеми організації модних показів полягає у тому, що в контексті особливостей формування сценографії розгляд дизайнерської діяльності, пов'язаної із декоративним оформленням модних шоу, ще недостатньо досліджений.

Мета статті – продемонструвати значення сценографії в сучасному дизайн-проєктуванні демонстраційних просторів, виявити особливості монументально-декоративного оформлення модних показів.

Новизна статті полягає у наступних положеннях:

- уперше розглянуто основні типи декорацій в контексті дизайну презентаційних просторів;
- сформовано принципи, за якими створюються декорації для модних показів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сценографія (від грецьк. skene + графія) – як відомо, вид образотворчого мистецтва, що відтворює просторово-зображальне середовище, зоровий образ, місце і час дії театральної постановки чи кінофільму.

Сценографія модного дефіле сприяє розкриттю основної теми колекції, концепції загалом, надає видовищу певної форми, підсилює вплив показу на глядачів, визначає стиль видовища. Декорації, бутафорія, реквізит, освітлення, костюми колекції, макіяж, зачіски моделей складають художнє оформлення. Декорації дають можливість відтворити історичне або сучасне середовище, реалістичне або сюрреалістичне. Над виготовленням декорацій працює величезна кількість фахівців: художники, макетники-декоратори, бутафори, часто ці працівники суміщають кілька ремесел, використовуючи свої творчі та інженерно-технічні здібності. Відзначимо, що існують певні відмінності між декораціями для модних показів і театральними та кінематографічними декораціями.

Декоративне оформлення презентаційних просторів будується за такими принципами:

- Декорації на демонстраційному майданчику мають виглядати бездоганно, оскільки глядачі часто перебувають впритул і взаємодіють з об'єктами, на відміну від театральної сцени чи кіно, де вони можуть виглядати «умовно». А також ведеться фото- та відеозйомка. Отже, виконання, використання матеріалів та деталізація декору вимагають високої якості.

- Додаткове обладнання, а саме – сценічні конструкції, світлові системи, звукове обладнання, на модних шоу є візуально відкриті для аудиторії та вимагають також комплексного підходу з декоративним оформленням. У кіно та театрі ці речі залишаються за кадром, за лаштунками сцени, візуально не активні.

- Монтаж і демонтаж декорацій у стислих часових рамках, оскільки монтується лише на час проведення показу, часто в орендованих просторах, як правило, одноразові.

- Декорації у відкритих локаціях під відкритим небом на модних показах вимагають особливих, у масштабі витриманих відносно простору декоративних об'єктів, професійного освітлення, оскільки ведеться фото- та відеозйомка.

- Предметне декоративне наповнення повинно забезпечувати екологічну, функціональну й естетичну комфортність, саме ці чинники визначають загальний комфорт.

Розглянемо основні типи декорацій для відкритої і закритої локації: інтер'єрні, ландшафтні, спеціальні та проєкційні [4].

Інтер'єрні декорації – найпоширеніший тип, який застосовується для модних показів у закритих локаціях. До основних систем декорацій, які використовуються в театрі та які активно при потребі використовують режисери для сучасних модних шоу належать: кулісна пересувна, кулісно-аркова підйомна; павільйонна; об'ємна; проєкційна. На модних показах здебільшого застосовуються симультанні декорації, тобто в просторі всі декори встановлені одночасно й під час модного показу не змінюються [3]. Усі об'єкти монтуються до початку показу і демонтуються по закінченні, є носієм основної концепції показу та покликані доносити до глядачів один цілісний образний меседж, на відміну від театру чи кіно, де притаманна зміна декорацій і навіть локацій.

Кулісна пересувна: декорація, що складається із задника, куліс і верхніх падуг, що піднімаються і опускаються одночасно зі зміною куліс при потребі. Такий тип часто застосовують на показах з класичним зонуванням демонстраційного простору. Центром композиції, головним акцентом є зображення логотипу бренду.

Для прикладу розглянемо епатажний показ Джеремі Скотта. Головною концепцією показу було створення лялькового театру, по сцені якого дефілювали манекенниці в лялькових паперових костюмах. Було застосовано кулісну пересувну дзеркально-симетричну декорацію з драперій локально червоного кольору. Акцентом композиції було зображення логотипу бренду Moschino. Застелений червоною тканиною підіум гармонійно поєднувався з сценою (Іл. 1).

Кулісно-аркова підйомна: дозволяє створювати в просторі сцени враження глибини зображуваного дизайнером природного ландшафту, архітектурного пейзажу або інтер'єру.

Павільйонна: декорація, що відтворює інтер'єр закритого приміщення, складається з стінок-рам.

Об'ємна: складається з елементів оформлення намальованих і об'ємно-просторових елементів. Створює враження більшої реальності.

Так, для показу колекції CHANEL Карл Ла-

герфельд 2013/2014 у паризькому Grand Palais застосував павільйонний, об'ємно-просторовий тип. Для відтворення концепції, головної апокаліптичної ідеї «Ми перебуваємо між вчора і завтра», були зведені гіперреалістичні руїни спорожнілого покинутого театру, за задником якого відкривався панорамний вид на футуристичний мегаполіс майбутнього [31] (Іл. 2).

Просторова декорація – декорація, що будується за принципом оточення сцени глядачами з усіх боків.

Головним декоративним елементом колекції К. Лагерфельда 2015 р. були квіти, а концепцією дизайну демонстраційного простору – створення тропічного саду. Було застосовано систему просторової декорації. Збудовано скляну каркасну ротонду, в центрі якої, під прозорим куполом, встановлена розкішна об'ємно-просторова композиція із стилізованих біонічних мотивів. Механічна квіткова бутафорія була створена з білого та кольорового паперу. Під час показу футуристичний сад оживав, білі паперові квіти несподівано розкривались, розцвітали різними кольорами (Іл. 3).

Ландшафтні декорації. Міські вулиці, площі, дороги, мости, галявини, ліс, гори, пустеля тощо.

У паризькому Будинку інвалідів Марія Грація Кюрі представила свою колекцію 2017/2018, нав'язує подорожами. За оформлення локації відповідав італійський художник П'єтро Руффо (автор роботи «Атлас європейських тварин»). Внутрішній двір Будинку інвалідів для П'єтро Руффо став географічною картою, художник організував простір у вигляді амфітеатру, розбив його на континенти, у центрі висіла сфера з розписом земної кулі, а по периметру були розставлені дерев'яні скульптури у вигляді тварин: жирафів, носорогів, левів, тигрів і мавп (Іл. 4).

Спеціальні декорації. Залізничний вагон, корабель, літак, підводний човен, космічний корабель. 2012 року К. Лагерфельд представив свою нову колекцію на імпровізованому борту авіалайнера. Для створення макету літака Air Chanel потрібно було п'ять днів. Один із залів паризького Великого палацу був переобладнаний під салон літака: з пронумерованими кріслами, з характерною нижньою підсвіткою підлоги та спеціальними екранами на стелі, які транслювали зображення неба, щоб у гостей створилася ілюзія польоту (Іл. 5).

У більшості випадків концепцію показу розробляє сам автор колекції. Знаменитий К. Лагерфельд особисто розробляв ескізи сценографічної концепції ще в період створення нової модної колекції, потім ідею допрацьовувала і реалізовувала креативна команда бренду. На підготовчі роботи зазвичай іде кілька місяців, на монтаж – кілька тижнів.

Усі перераховані типи декорацій для модного показу за необхідності передбачають залучення до проекту скульпторів, художників, макетників, інженерів, флористів і т. д. паралельно для більшої візуальної гармонії розробляються і концепти оформлення вітрин [31]. Декорації виготовляє макетник-декоратор. Кожна модель або декорація – це складна конструкція з безлічі деталей різних форм і фактури. Макетник поєднує в одній особі кілька ремесел: столяра, токаря, слюсаря, маляра, карбувальника, різьбяр, гравера й електрика.

Отже, унікальні, стилістично та тематично витримані, бездоганно виконані, добре продумані, органічно вписані в середовище декорації та бутафорія є важливою частиною організації показу, що здійснюється за певними правилами демонстраційного простору для модних інновацій.

Проекційна: дає можливість зображати декорації віртуально – за допомогою проекції, лазера, голограм [2]. Існують статичні проекції: зображення логотипу, тематичної композиції щодо задекларованої тематики модного показу; динамічні проекції: рухомі тематичні зображення, відеоролики тощо.

Яскравим прикладом з використання 3D-візуалізацій на сцені та подіумі є шоу-покази модних колекцій «Victoria Secret». Можливості сучасного комп'ютерного обладнання дозволяють створювати фотореалістичні зображення, ефективно втілювати художні образи та якісно транслювати 3D-графіку на великі площини (Іл. 6).

Аналізуючи декоративне оформлення демонстраційних просторів, можна зауважити, що дизайнери у своїх проектах поєднують кілька типів декорацій. Поява сучасних технологій суттєво вплинула на оформлення сцени, подіуму та й простору загалом. Взаємовплив розвитку техніки й розвитку модних дефіле на початку ХХІ ст. стає одним з важливих факторів еволюції дизайнерських пошуків у художньо-декоративному оформленні. Використання світлових

інсталяцій, 3D-візуалізацій, 3D- та 4D-голограм, проєкцій, піротехнічних засобів дає можливість створювати захопливі видовища з мінімальним використанням реальних декорацій і бутафорії.

З іншого боку, сценографи все більше використовують для створення відчуття максимальної реальності сценічного середовища справжньої речі (меблі, знаряддя праці, різні побутові аксесуари та ін.), а також натуральні фактури (деревина, земля, пісок, вода, залізо і т.д.). Яким би способом не створювалась декорація, вона завжди залишається ілюзією. Будь-які спроби подолати цю ілюзорність приводили до відмови від декорації взагалі та до постановки в навколишньому реальному середовищі: у палацах, музеях, міських площах тощо. Обираючи знакові архітектурні місця для фешн-шоу, дизайнери цілком використовують ефективність довколишнього середовища, декором слугують пам'ятники архітектури. Для прикладу, показ кутюрної колекції Dolce&Gabbana 2018 відбувся на озері Комо в парку Teresio Olivelli в містечку Тремеццо; П'єр Карден (2018), Карл Лагерфельд (2007) для показу колекцій використовували Велику Китайську стіну; Louis Vuitton 2018 р. у Музеї Міхо в Кіото, Японія; 2016 р. Будинок Fendi організував демонстрацію колекції на прозорому подіумі, встановленому в фонтані Треві; 2016 р. Будинок Dior у Blenheim Palace, Великобританія; Chanel (2016) на Алеї Ель Пасео дель Прадо, Куба і т.д. Також оригінальною ідеєю було проведення показу бразильського модного Будинку Cavalera 2013 р. на сміттєзвалищі в Сан-Паулу, або показ Pierre Cardin (2007) у пустелі Алашань, Китай, декором був фантастичний графічний рисунок піщаних дюн пустелі, з природним світлом і безмежним простором.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, декоративне оформлення середовища сприяє розкриттю основної теми колекції, концепції загалом, надає видовищу певної форми, підсилює вплив показу на глядачів, визначає стиль видовища. Виявлено, які існують відмінності між декораціями для модних показів і театральними та кінематографічними декораціями. Сформовано принципи, за якими створюються декорації для модних показів. Розглянуто основні типи декорацій для відкритої і закритої локації: інтер'єрні, ландшафтні, спеціальні та проєкційні в контексті дизайну

презентаційних просторів.

Беззаперечним залишається факт, що декоративне оформлення, яке створюють висококваліфіковані фахівці для модних показів, не перестає дивувати і захоплювати. Театралізація модних показів і розвиток сучасних технологій спонукали до творчого пошуку та реалізації найнесподіваніших ідей декорацій, бутафорії та реквізиту.

Ця стаття відкриває такі перспективи в дослідженні дизайну демонстраційних просторів: дослідити специфіку використання нових технологій у сучасній сценографії та їхній вплив на формування художнього образу українських модних дефіле.

1. Аристарко Г. История теории кино / пер. с ит. Г. Богемского. Москва : Искусство, 1966. 23–25с.
2. Астафьева Т. В. Новые технологии в современном постановочном процессе. Санкт-Петербург, 2011. 187 с.
3. Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры. Москва : Издательство им. Сабашниковых, 2003. 512 с.
4. Березкин, В. И. Искусство сценографии мирового театра. Мастера XVI–XX вв. Москва : Эдиториал УРСС. 2002. 296 с.
5. Білякович Л. М. Динаміка розвитку перфомансу: асимілятивні та синтетичні ознаки. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*. 2013. Вип. 28. - С. 33–39. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknukim_myst_2013_28_7. (дата зверення: 15.03.2019).
6. Гурдіна В. В. Взаємовплив сцени та подіуму. *Теорія та практика дизайну*. 2012. Вип. 2. С. 31–36.
7. Дихнич Л. П. До історії модних показів в Європі на рубежі XIX– XX століть. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2017. Вип. 1. С. 24–28.
8. Легенький Ю. Г. Мегаистория костюма. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2003. 248 с.
9. Легенький Ю. Философия моды XX ст. Київ : КНУКіМ, 2003. 300 с.
10. Михайлова А. А. Вещь на сцене. *Сценография: Теория и опыт*. Москва : Сов. художник, 1990. С. 177–232.
11. М. Т. Мельник. *Мода в контексті художніх практик XX ст.: автореф. дис... канд. мистецтвознав.*: 26.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистец. Київ, 2008. 19 с.

12. Мохсин Геннар. Павільон і декорація як простір. THESAURUS 2017 УДК 7.091 88–96с.
13. Проскуряков В. І. Принципи розвитку архітектурної типології українського театру: Дис. д-ра архітектури: 18.00.02 / Національний ун-т «Львівська політехніка». Львів. 2002. 485 с.
14. Проскуряков В.І., Ярема Д.Р. Сценографія як головна складова архітектури театру. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*. 2008. № 1, 2, 3. С. 245–248.
15. Ткаченко Л. П. Moda як естетичний феномен: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.08 / Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України. Київ, 1999. 17 с.
16. Тканко З.О. Moda в Україні ХХ століття : монографія. Львів : АРТОС, 2015. 236 с.
17. Триколенко С. Т. Віртуальне міське середовище на театральній сцені. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2017. Вип. 1. С. 146–158.
18. Фенкель, М. Пластика сценического пространства. Некоторые вопросы теории и практики сценографии. Киев : Мистецтво, 1987. 180с.
9. Lehenkyi, Yu. (2003). *Filosofiiia mody XX st.* Kyiv: KNUKiM, 300 p. [In Ukrainian].
10. Mykhailova, A. (1990). *Veshch na stsene. Stsenohrafiya: Teoriya y opyt.* Moskva: Sov. khudozhnik, 177–232. [In Russian].
11. Melnyk, M. (2008). *Moda v konteksti khudozhnikh praktyk XX st.* Kyiv. nats. un-t kultury i mystets. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv. [In Ukrainian].
12. Mokhsyn Hennar. Pavilion i dekoratsiia yak prostir. THESAURUS 2017 UDK 7.091 88–96 s. [In Ukrainian].
13. Proskuriakov, V. (2002). *Pryntsypy rozvytku arkhitekturnoi typolohii ukrainskoho teatru.* Natsionalnyi un-t «Lvivska politekhnik». Extended abstract of Doctor's thesis. Lviv, 485 p. [In Ukrainian].
14. Proskuriakov, V., Yarema, D. (2008). *Stsenohrafiia yak holovna skladova arkhitektury teatru. Tradytsii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti.* Kharkiv: KhDADM, 1–3, 245–248. [In Ukrainian].
15. Tkachenko, L. (1999). *Moda yak estetychnyi fenomen.* In-t filos. im. H. S. Skovorody NAN Ukrainy. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv. [In Ukrainian].
16. Tkanco, Z. (2015). *Moda v Ukraini XX stolittia: monohrafiia* Lviv : ARTOS, 236 p. [In Ukrainian].
17. Trykolenko, S. (2017). *Virtualne miske seredovyshe na teatralnii stseni. Problemy rozvytku miskoho seredovyscha.* 1, 146–158. [In Ukrainian].
18. Fenkel, M. (1987). *Plastyka stsenycheskoho prostranstva. Nekotorye voprosy teorii i praktiki stsenohrafi.* Kyiv: Mystetstvo, 180 p. [In Russian].

References

1. Arystarko, H. (1966). *Ystoryia teoryy kyno* (trans. H. Bohemskoho. Moskva: Iskusstvo, 23-25 p. [In Russian].
2. Astafieva, T. (2011). *Novye tekhnologii v sovremennom postanovochnom protsesse.* Sankt-Peterburh, 187 p. [In Russian].
3. Bart, R. (2003). *Systema mody. Stat'i po semotyke kultury.* Moskva: Izdatelstvo im. Sabashnykovykh, [In Russian].
4. Berezkin, V. (2002). *Iskusstvo scenografii mirovogo teatra. Mastera XVI – XX vv.* Moskva: Editorial URSS. 296 p. [In Russian].
5. Biliakovych, L. (2013). *Dynamika rozvytku perfomansu: asimiliatyvni ta syntetychni oznaky.* *Visnyk KNUKiM. Serii: Mystetstvoznavstvo*, 28, 33–39. [In Ukrainian].
6. Hurdina, V. (2012). *Vzaiemovplyv stseny ta podiumu.* *Teoriia ta praktyka dyzainu*, 2, 31–36. [In Ukrainian].
7. Dykhnych, L. (2017). *Do istorii modnykh pokaziv v Yevropi na rubezhi XIX- XX st.* *Mizhnarodnyi visnyk: Kulturolohiia. Filolohiia. Muzykoznavstvo*, 1, 24–28. [In Ukrainian].
8. Lehenkyi, Yu. (2003). *Mehaistoriia kostiuma.* Kyiv: KNMAU im. P.I. Chaikovskoho. 248 p. [In Ukrainian].

ANNOTATION

Roksoliana Kvasnytsia. Scenography as a Design Component of Presentation spaces for Fashion Shows. Competition for the attention of consumers in the modern fashion industry makes the problem of finding new effective means of marketing communications a topical issue. Fashion designers are interested in creating conditions of high quality for a vivid demonstration of new collections, it enables to increase the popularity of the brand, to strengthen the prestige on the market, to attract the attention of potential customers to the products. Modern trends demonstrate how often designers prefer original and unusual locations for defile, which are oriented

on maximally spectacular design planning of the presentation space, in order to stand out against the background of the general information flow in any way. Various studies were devoted to this problem directly or indirectly, its various aspects were studied in many papers, but the peculiarities of forming scenography for fashion defile in different types of locations were not brought together as one of the design planning problems, which determined the topic of the study.

The purpose of the article is to demonstrate the significance of scenography in modern design planning of demonstration spaces, to reveal the peculiarities of the monumental and decorative design of fashion shows.

The article deals with the main types of scenery for outdoor and indoor location: interior, landscape, special and project ones. It has been defined what kind of differences exist between the scenery for fashion shows and theatrical and cinematic scenery. It has been determined under which principles the decorative design of presentation spaces is formed.

- The scenery on the demonstration site shall look flawless, since the audience often stands very close and interacts with objects, unlike theatrical stage or cinema, where it may look "conditional". And there is, also, photo and video shooting. Thus, performance, use of materials and detalization of decoration require high quality.
- Additional equipment, namely stage structures, illumination systems, sound equipment, is visually open to the audience on the fashion shows and it also requires a comprehensive approach with decorative

design. In the cinema and theater, these things remain off screen, are not visually active.

- Installation and disassembly of scenery in a short time frame, since it is installed only for the duration of the show, often in the leased spaces. It is usually one-time.
- Scenery at the outdoor locations in the open air on fashion shows requires special decorative objects, scale observed towards space, and professional illumination, due to photo and video shooting.
- Objective decorative filling shall provide ecological, functional and aesthetic comfortability, these factors determine the general comfort.

Hence, the decorative design of the environment facilitates the disclosure of the main theme of the collection, the concept as a whole, provides performance with a certain form, enhances the impact of the show on the audience, determines the style of the performance. It is an indisputable fact that the decorative design, created by highly skilled experts for fashion shows, does not cease to astonish and captivate. Theatricalization of fashion shows and the development of modern technologies have led to the creative search and implementation of the most unexpected ideas of scenery, stage-properties and props. This article opens the following prospects in the study of the design of demonstration spaces: to study the specifics of use of new technologies in modern scenography and their influence on the formation of the artistic image of Ukrainian fashion defile.

Keywords: set design, showroom, scenery, fashion collections.

Іл. 1 Кулісна-пересувна декорація.
Moschino. Джеремі Скотт.
Мілан, 2017
Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=EI94EKaOYw>

Іл. 2 Павільйонна, об'ємна декорація.
CHANEL. Карл Лагерфельд.
Париж, 2013/2014 Джерело:
<http://www.abitant.com/posts/stsenografiya-modnyh-defile-chanel>

Іл. 3 Просторова декорація.
CHANEL. Карл Лагерфельд. Париж,
2015
Джерело: https://www.vogue.ru/fashion/news/videosalon_chanel/

Іл. 4. Ландшафтна декорація.
CHRISTIAN DIOR. Марія Грація К'юрі.
Париж. 2017/2018
Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=t7bC1v94Ow8>

Іл. 5. Спеціальні декорації. CHANEL.
Карл Лагерфельд. Париж, 2012
Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=UD46l-xWUUA>

Іл. 6. Проекційна динамічна декорація. Victoria's Secret 1995 – 2018
Джерело: <http://arquivo.pt/wayback/20080315154701/http://www.victoriasssecret.com/>